

Demokratisk konsolidering

Varför har Costa Rica lyckats bättre än Nicaragua och El Salvador?

Abstract

Many of the Latin American and Central American countries have had difficulties with the democratic process. One country that particularly stands out in the Central American region is Costa Rica, a nation that achieved democratic consolidation in the 1950's. In order to analyze why Costa Rica has been characterized by this success, the researcher Larry Diamond's theory is used almost as an analysis model. The theory consists of three criteria a country must achieve to be able to consolidate, namely political institutionalization, regime performance and democratic deepening. The thesis is written from a comparative perspective and uses a most similar systems design where Nicaragua and El Salvador make up for the two other cases. The reason for this is because it, according to me, will be more explicit to see why Costa Rica has succeeded and the others have failed. As a result the Diamond theory largely explains the prosperity of Costa Rica, but the study also shows that the national identity and political history are important factors in defining the outcomes of the countries.

Nyckelord: Demokratisk konsolidering, styre, demokratisk transition, korruption, reformer

Antal ord: 9 959

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställning.....	1
1.2 Teori	1
1.3 Metod	3
1.4 Begreppsdefinitioner och operationalisering.....	5
1.5 Avgränsningar.....	8
2 Politisk institutionalisering/Demokratisk fördjupning – Costa Rica.....	9
2.1 Nicaragua.....	10
2.2 El Salvador	13
3 Regimens prestationsförmåga – Costa Rica	15
3.1 Nicaragua.....	17
3.2 El Salvador	19
4 Slutsats	21
5 Referenser	24

1 Inledning

Costa Rica är ett framgångsrikt land i den centralamerikanska regionen. Läsaren kan möjligen undra varför jag har valt detta fall och av den anledningen kan det vara essentiellt att tydligt redogöra för varför. Costa Rica är ett avvikande fall i Centralamerika, eftersom landet åtnjutit en stabil demokrati i ungefär 60 år. Övriga länder i både Central- och Latinamerika har haft bekymmer med det demokratiska förloppet. Många av länderna har kännetecknats av politiskt våld, militära maktövertaganden och osäkerhet. Av den anledningen är det intressant att undersöka varför Costa Rica har varit framgångsrikt i att upprätta en trygg demokrati i en sådan omgivning.

En ny konstitution lanserades 1949 och det var början på en säregen utveckling.

1.1 Syfte och frågeställning

Studiens avsikt är att urskilja vilka förklaringsfaktorer som ligger till grund för att Costa Rica skiljer sig från de övriga länderna. Därmed analyserar jag vilka x det är som resulterar i utfallet. För att explicit kunna skåda skillnaderna har jag tillgång till två andra fall: Nicaragua och El Salvador. Den konkreta frågeställningen lyder:

Varför har Costa Rica lyckats etablera en långvarig och stabil demokrati i en annars orolig omgivning?

1.2 Teori

Inför uppsatsen ställdes jag inför diverse problem, såväl metodologiska som teoretiska. Det är väsentligt att arbeta med ett teoretiskt ramverk i en essä och som Teorell och Svensson klargör medför teoriansknytningen att det uppstår en annan dialog med tidigare forskning. Den innebär att ”anknyta den egna specifika undersökningen till en mer principiell frågeställning” (Teorell & Svensson 2007 s. 44).

Uppsatsen behandlar demokratisk konsolidering, vilket ledde till att jag fick belysa bland befintliga teorier på området. Det stod mellan bl.a. Juan Linz och Alfred Stepan teori och Larry Diamonds. Linz och Stepan teori påminner till stor del om Diamonds. De anser att det måste finnas vissa förutsättningar för att demokratisk konsolidering ska äga rum och fokuserar på fem arenor: civila

samhället, politiska samhället, rättssäkerhet, fungerande byråkrati och ekonomiskt samhälle.

Den första syftar till att det måste finnas fria och självständiga grupper som kan uttrycka sina åsikter och vara en motvikt till regimen. Med det politiska samhället betonar man betydelsen och utvecklingen av de främsta demokratiska institutionerna som bl.a. politiska partier, val, politiskt ledarskap och legislaturer. Där konkurrerar politiska aktörer om makt (Linz & Stepan 1996 s. 7-8). Det tredje området innebär att staten och ledarskapet måste upprätthålla rättssäkerheten, vilket är ett nödvändigt krav för demokratisk konsolidering. En väl fungerande byråkrati är även essentiellt för att försvara medborgares rättigheter och behov. Slutligen spelar det ekonomiska samhället en viktig roll och Linz och Stepan menar att en fri marknadsekonomi bör kompletteras med statlig reglering av bl.a. aktiemarknader och äganderätt. Det krävs alltså någon form av blandekonomi (Linz och Stepan 1996 s. 10-12).

Likheterna med Diamonds teori märks tydligt och som uppsatsförfattare ställs man inför frågan om det finns någon väsentlig skillnad. Diamond refererar ett flertal gånger till Linz och Stepan, men jag anser att Diamond lägger större vikt vid den politiska kulturen, som jag senare skriver om. Den är en viktig beståndsdel i demokratisk konsolidering. Han definierar även konsolidering på ett klarare och tydligare sätt som underlättar undersökningen. Diamond skriver att både normer och beteenden hos bl.a. eliten och massan är viktiga för förståelsen för konsolidering. Det handlar bl.a. om att eliter ska vara överens om reglerna för maktkonkurrens, men det räcker inte eftersom begränsningar måste sättas på den verkställande makten (Diamond 1999 s. 70).

Senare påpekar han att olika länder står inför olika utmaningar, men att de måste handskas med tre uppgifter för att uppnå konsolidering och dessa är: politisk institutionalisering, regimen's prestationsförmåga och demokratisk fördjupning. Diamond påpekar att det finns ett nära samband mellan demokratisk fördjupning och konsolidering: "Deepening makes the formal structures of democracy more liberal, accountable, representative, and accessible – in essence, more democratic". Vidare förklarar han att konsolidering hindras av institutionellt förfall och ytlighet, vilket leder till att valdemokratier måste fördjupas och liberaliseras för att bli konsoliderade. Han betonar även betydelsen av politisk institutionalisering, som går ut på att stärka institutioner och strukturer, och menar att den är essentiell för att kunna konstruera en demokratisk politisk kultur. Den bidrar även till att det demokratiska systemets legitimitet stärks (Diamond 1999 s. 74-75). Diamond formulerar senare en nyckelmening: "As with democratic development in general, each country must chart its own path to the consolidation of democracy, taking careful account of the distinctive challenges and opportunities that confront it" (Diamond 1999 s. 77). Det var precis detta som ägde rum i Costa Rica.

Frågan är varför kriterierna blir uppfyllda. Diamond menar att politisk institutionalisering och demokratisk fördjupning kan underlätta hur effektivt styret uppfattas, men att de politiska aktörernas val och förhållningssätt även spelar en avgörande roll. Reformerna kan inte genomföras utan politikernas handlingar, vilka bidrar till nya strukturer och beteendemönster (Diamond 1999 s. 76). Den

demokratiska fördjupningen bidrar till djupare och mer liberala demokratier, politisk institutionalisering skapar förtroende mellan politiker och tolerans och lojalitet gentemot det demokratiska systemet, medan regimen prestationsförmåga bidrar till beteendemönster och stöd för demokrati hos både eliten och befolkningen (Diamond 1999 s. 75-76).

Från början funderade jag även på att inkorporera moderniseringsteorin i uppsatsen. Teorin fördes fram av Seymour Martin Lipset och går i stora drag ut på att demokrati är en följd av kapitalism. Det finns ett sorts kausalt samband mellan ekonomisk tillväxt och utveckling. Modernitet likställdes med den förändringsprocess som hade skett under 1800-talet i Storbritannien och USA, men även mer allmänt Västeuropa. Därför är det moderna samhället i stort sett en produkt av kapitalism, som Lipset menade framhävde välstånd, bidrog till att medelklassen blev utbildad och skapade viktiga kulturella beståndsdelar för demokrati, som t.ex. ökad sekularism. Han belyste även att kapitalism reducerade klasskonflikter bl.a. på grund av att den ekonomiska utvecklingen gör att de lägre ekonomiska skikten får andra perspektiv på politiken, eftersom inkomsterna höjs, den ekonomiska säkerheten stärks och utbildningen förbättras. En större medelklass växer fram som ett resultat (Grugel 2002 s. 47-48).

Moderniseringsteorin appliceras för det mesta på demokratiska transitioner, då den handlar om en övergång till demokrati, snarare än om en förstärkning av den (konsolidering). Men eftersom jag skriver lite om ländernas utvecklingar hade den möjligen på något sätt kunnat tillämpas på fallen. Teorin har kritiserats av vissa forskare och har brister. Moderniseringsteorin ser en klar länk mellan kapitalism och demokrati, men som Grugel tar upp har den svårt för att förklara varför vissa demokratiseringsprocesser visar motsatsen (Grugel 2002 s. 50-51). Detta gäller i Costa Rica, som i slutet av 1940-talet endast till en minimal grad hade uppnått den ekonomiska utvecklingsnivån och trösklarna för fördelningen av maktresurser, helt uppställda enligt Lipset. De ekonomiska strukturerna spelar naturligtvis en viktig roll, men är kanske inte tillräckliga för att förklara demokratisering (Booth 2008 s. 727). Denna brist i teorin bidrog till att jag inte använder mig av den i analysen.

Inför uppsatsen reflekterade jag över om den skulle utgöras av en teoriprovande eller teoriutvecklande studie. Som Teorell och Svensson menar blandas ofta teoriprovande och teoriutvecklande ansatser (Teorell & Svensson 2007 s. 52). En liknelse kan dras till denna uppsats, som har inslag av både en teoriprovande och teoriutvecklande studie. Jag använder Diamonds teori som ett sorts analysinstrument, men samtidigt söker jag finna bredare förklaringar till Costa Ricans framgång, vilket leder till att jag mot slutet av uppsatsen nämner förklaringar som inte finns med i teorin.

1.3 Metod

Reflektioner över metodologiska tillvägagångssätt som går att använda i dessa sammanhang föregick skrivandet. Förutom den jämförande och kvalitativa

fallstudien låg ett annat alternativ nära till hands. En så kallad ”crucial case study” hade även kunnat vara lämplig. Forskare brukar skilja på ”least likely crucial studies” och ”most likely crucial studies”. Den förra handlar om att teorin anser att ett visst utfall inte är sannolikt. Teorin bekräftas om utfallet inte sker, men om det inte sker duger den inte. Den senare går ut på att ett visst utfall är sannolikt, enligt en teori, och om utfallet sker är teorin bekräftad, men om det inte sker duger den inte (Landman 2008 s. 89). En ”crucial case study” hade kunnat vara ett bra alternativ, men då intresset för komparation är stort föll valet till slut på en jämförande fallstudiemetod. Genom komparationen kan det eventuellt bli mer begripligt att utläsa skillnaderna.

En jämförande fallstudie av Costa Rica, Nicaragua och El Salvador kommer alltså att genomföras. Läsaren kan måhända undra över valet av jämförande fall. En av de enklare anledningarna är att de befinner sig i samma region, men det är inte tillräckligt för att motivera valen, eftersom andra länder i Centralamerika lika gärna kunde ha varit föremål för komparation.

Costa Rica och Nicaragua skiljer sig påtagligt åt då Costa Rica är den äldsta demokratin i regionen och har uppvisat en annan syn på det demokratiska systemet. Nicaragua, i sin tur, har visat prov på en tydlig växling i regimer. Det existerade en dynastiregim under Somozafamiljen, en revolutionär regim under FSLN och, sedan 1990, en valdemokrati med ett polariserat och korrupt politiskt klimat (Cruz 2005 s. 8-9). Nicaragua genomled, precis som El Salvador, ett inbördeskrig på 1980-talet, medan Costa Rica åtnjöt demokratisk stabilitet. Walker beskriver att gerillaarméns lyckade uppror i Nicaragua och en tid av revolutionärt styre senare kunde bidra till en demokratisk transition, vilket är unikt (Walker 2000 s. 67). Det är två speciella fall med skilda utfall. Violeta Barrios de Chamorro vann valet 1990 (Walker 2000 s. 77) och framtidsutsikterna såg goda ut.

Det är p.g.a. åtskilliga faktorer som jag har valt El Salvador som jämförande fall tillsammans med Nicaragua. El Salvador hade ett tolvårigt inbördeskrig (1980-1992) och likt i Nicaragua involverade USA sig. USA finansierade en militär styrka som stred mot en gerillaarmé under kriget. Jämsides med inbördeskriget började delvis en övergång till ett mer beskyddande valsystem (Lauria-Santiago & Binford 2004 s. 101). Fredsavtalen skrevs under 1992 och som i Nicaragua 1990 trodde många att transitionerna skulle bana väg för en lyckosam demokrati. En annan anledning är att det inte har skrivits lika mycket om El Salvador som de övriga centralamerikanska fallen (Lauria-Santiago & Binford 2004 s. 2), vilket gör landet mer fascinerande att utforska. Som Laurence Michael Ladutke nämner har El Salvador av vissa ansetts som ett framgångsrikt fall gällande demokratisering och konfliktlösning, men den bilden stämmer inte. Ladutkes bok är från 2004 och förklarar att regeringarna efter kriget endast delvis har implementerat punkterna gällande mänskliga rättigheter (Ladutke 2004 s. 5).

Nicaragua genomförde en transition till mer demokratiskt styre efter valet 1990 och El Salvador efter fredsförhandlingarna 1992. Jag vill se vilka faktorer det är som har påverkat Costa Ricas konsolidering och vilka faktorer det är som har försvårat konsolideringsprocessen för de andra två länderna. Costa Rica konsoliderades på 1950-talet, medan Nicaragua och El Salvador inte har

konsoliderats. Intentionen är att välja länder som har varit så lika varandra som möjligt bortsett från utfallet. Tillvägagångssättet blir ”method of difference”, även kallat ”most similar systems design”, där variationen ligger i utfallet.

I en studie av det här slaget är det angeläget att inse varför man vill jämföra, men även att komma fram till någon orsak. Ett sådant tillvägagångssätt betyder att länder väljs ut som forskaren a priori vet är relativt lika (Teorell & Svensson 2007 s. 226). Costa Rica, El Salvador och Nicaragua befinner sig i samma region, har presidentiellt styre, samma språk och länderna är ungefär jämnstora med populationer på omkring 4.5-6 miljoner (CIA – The World Factbook Costa Rica, Nicaragua, El Salvador). När ”most similar systems design” används brukar forskare undersöka det som är lika i länderna i en region, som exempelvis historia, språk, kultur och religion (Landman 2008 s. 71). Teorell och Svensson menar att fall väljs ”som är lika varandra i alla avseenden (a, b, c o.s.v.) utom när det gäller den oberoende variabel (x) som vi tänker oss vara förklaringen till den beroende, utfallet (y)” (Teorell & Svensson 2007 s. 226).

Det finns fördelar med intensiva studier jämfört med extensiva och dessa gäller de fyra orsakskriterierna kontrafaktisk skillnad, tidsordning, isolering och mekanismen (Teorell & Svensson 2007 s. 64). Fallstudiens styrka ligger i att den bättre uppnår tidsordning och orsaksmekanism än de extensiva undersökningarna. Eftersom analysen görs av Costa Rica och de övriga länderna över tid lämpar sig en fallstudie bättre. Trots fördelarna är det värt att framhäva nackdelarna, då kontrafaktisk skillnad och isolering bättre kan uppnås i extensiva studier (Teorell & Svensson 2007 s. 262).

I grävandet efter en forskningsstrategi gick inspiration att finna i M. Steven Fishs studie *The Inner Asian anomaly: Mongolia's democratization in comparative perspective*, som behandlar ett annat avvikande fall (Mongoliet). Fish komparerar med andra länder för att explicit tolka vad som kan ha bidragit till Mongoliets lyckade demokratisering. Frånvaron av stora naturresurser, begränsad internationell inblandning, frånvaron av ambitionen att bli en regional stormakt och frånvaron av en nationell fadersfigur har lett till Mongoliets framgång (Fish 2001 s. 323-338). Fishs undersökning bidrog till att jag ville analysera Costa Rica ur en komparativ synvinkel.

1.4 Begreppsdefinitioner och operationalisering

Larry Diamonds kriterier ligger till grund för uppsatsens disposition. Rubrikerna delas upp i politisk institutionalisering/demokratisk fördjupning och regimens prestationsförmåga. Anledningen till att demokratisk fördjupning inte står som egen rubrik är för att den till stor del hör samman med politisk institutionalisering, då det handlar om att förbättra institutioner, men även om relationen mellan militären och medborgarna. Militärens ställning i samhället utgörs till stor del av hur regimer väljer att institutionalisera dess roll. Diamond formulerar det så här: ”Deepening democracy – making it more liberal, accountable, responsive, and representative – overlaps with several of the institutional challenges [...]”

(Diamond 1999 s. 112). För att få en klarhet över faktorerna är det nödvändigt att precisera dem.

Då uppsatsen behandlar den demokratiska processen kan det även vara till läsarens fördel att få några definitioner av demokrati uppställda.

Demokrati: När Diamond framställer demokratiska begrepp ventileras bl.a. valdemokratier, liberala demokratier och pseudodemokratier. Det förstnämnda är en minimalistisk definition av demokrati, nämligen att ett land är en demokrati grundat på om det har val mellan konkurrerande partier (Diamond 1999 s. 8-9). Den liberala demokratin förklarar att aktörer som inte är ansvariga inför väljarkåren, t.ex. militären och kungen, inte ska blanda sig i den samhälleliga maktutövningen och kräver horisontell ansvarsskyldighet mellan regeringstjänstemän, vilket bidrar till begränsandet av den verkställande makten. Medborgare ska få yttra sina åsikter, vilket visar frihetens och pluralismens betydelse. Dessa två element försäkras genom en stabil rättssäkerhet. Diamond ställer även upp tio punkter som sammanfattar den liberala demokratin. Avsikten är inte att rada upp dessa, men några av punkterna kan vara värda att belysa för läsaren. Bland annat ska den verkställande makten vara begränsad konstitutionellt och av diverse självständiga institutioner som parlament och domstolsväsendet. Medborgare ska även få uttrycka sig genom andra former än partier och val (Diamond 1999 s. 10-11).

Det existerar även så kallade mellanpositioner när begreppsförklaringar av demokrati ventileras. Diamond menar att vissa demokratier visar ansatser till att hamna mellan valdemokratier och liberala demokratier. När ett land finner sig tillrätta i en mellanposition uppvisar det olika kännetecken, t.ex. att de grundläggande rättigheterna som yttrandefrihet kan förfäktas, men begränsningar kan sättas på medborgarnas rättigheter och rättssäkerheten fungerar inte (Diamond 1999 s. 13).

Pseudodemokratier är stater som kan ha flerpartisystem och konkurrerande val, men som döljer det egentliga auktoritära styret. Det finns flera former av pseudodemokratier och en av dem är semidemokratier, vilka liknar valdemokratier p.g.a. att de har val och flera partier, men där det ledande partiet bl.a. kontrollerar media och begränsar oppositionens utrymme (Diamond 1999 s. 15).

Demokratisk konsolidering: Alla betydelsefulla politiska aktörer, men även folket, ska tro på att demokrati är den bästa styrelseformen och att det alltid är bättre än icke-demokratiska alternativ. Konsolideringen utspelar sig i två dimensioner – normer och beteende – på tre nivåer. Dessa tre nivåer är elitnivå, mellanliggande nivå (partier, rörelser, organisationer) och massnivå. Den verkställande makten måste begränsas och därför är det signifikant att eliter genererar en pakt mellan varandra för att reducera den statliga auktoriteten (Diamond 1999 s. 65-70). Politisk kultur är ett begrepp av essentiell karaktär och tillit och samarbete ska existera mellan politiker. Diamond beskriver det så här: "Democratic consolidation can thus only be fully understood as encompassing a shift in political culture" (Diamond 1999 s. 65).

Politisk institutionalisering: Tre typer av institutioner måste förstärkas: byråkratin, institutioner för demokratisk representation och de strukturer som

försäkras horisontell ansvarsskyldighet, konstitutionalism och rättssäkerhet (t.ex. rättssystemet). För att en demokrati ska bli verkningsfull krävs en professionell byråkrati. Det är särskilt betydelsefullt att utveckla polisen och rättssystemet. Om de är korrupta blir det svårt att skapa en välfungerande demokrati. Förbrytelser mot mänskliga rättigheter har skett frekvent i många latinamerikanska länder och att ha ett oberoende rättssystem är en grundläggande del i statsbyggandet. Det ska finnas en civil kontroll över militären och polisen, vilket bidrar till att demokratin fördjupas (Diamond 1999 s. 93-94).

Det gäller även att stärka de politiska partierna, den lagstiftande församlingen och valsystemet. Partisystemet ska institutionaliseras så att partier har omfattande och relativt stadiga kopplingar till väljarna och olika sociala organisationer. Legislaturerna ska verka effektivt och kontrollera regeringstjänstemän och statliga byråkratier. De politiska partierna väger tungt inom demokratin, eftersom de fungerar som en kanal mellan medborgarna och staten (Diamond 1999 s. 97-99).

Ovan har den teoretiska definitionen av politisk institutionalisering diskuterats, men begreppen måste operationaliseras, vilket betyder att de blir mätbara. När det gäller politisk institutionalisering kan man undersöka den verkställande, lagstiftande och dömande makten och bl.a. observera om rättssystemet fungerar någorlunda bra. Institutionen the Quality of Government Institute har radat upp operationella indikatorer. En av dem kallas "Bureaucracy Quality" och undersöker byråkratins roll. De fungerande byråkratierna utmärks av effektivt beslutsfattande och självständighet, medan svaga byråkratier utsätts för politisk press och beslutsfattandet försvagas när det sker förändringar i styret (QoG Codebook s. 54). Rättssäkerheten har en framstående roll i den politiska institutionaliseringen och därför är det viktigt att undersöka om maktindelning existerar, om domstolsväsendet är självständigt, om tjänstemän som missbrukar sin makt ställs inför rätta och om de medborgerliga fri- och rättigheterna är garanterade (QoG Codebook s. 25).

Regimens prestationsförmåga: Det finns en samhörighet mellan legitimitet och prestation. Ju mer politikerna förespråkar demokratiska normer och värderingar, desto mer effektiv blir regimen. Legitimiteten stärks om politikerna tenderar att se till folkets intressen. Det är viktigt att regimen levererar ekonomiskt, eftersom en fördelaktig ekonomisk utveckling brukar alstra mer demokratiska normer och värden (Diamond 1999 s. 77-78). Gällande den politiska prestationen är det centralt att bekämpa brott och korruption (Diamond 1999 s. 90-91). En operationell indikator tar upp öppenhet, ansvarsskyldighet och korruption i den offentliga sektorn (QoG Codebook s. 51). Då undersöks om offentliga tjänstemän använder sin makt för privata ändamål (QoG Codebook s. 70). Det är även viktigt att undersöka valprocessen och pluralismen och hur regeringen fungerar som helhet (hur styrs regeringen av de valda representanterna, korruption o.s.v.) (QoG Codebook s. 39). Angående den ekonomiska prestationen är det nödvändigt att se till den socioekonomiska biten, alltså vilka grupper som kan vara exkluderade från samhället och hur regimen presterar när det gäller välfärden (QoG Codebook s. 73).

Demokratisk fördjupning: Diamond understryker att ett land inte kan bli konsoliderat förrän militären anförtror sig åt den demokratiska, konstitutionella

ordningen och hamnar under civil kontroll. Militären ska inte ha för mycket inflytande på den politiska scenen (Diamond 1999 s. 113-114). Det behövs en civil ledarställning och den militära makten ska vara begränsad. Den ska inte beblanda sig i exempelvis rättssäkerheten och den politiska processen (QoG Codebook s. 94).

Politisk kultur: Den politiska kulturen innebär att folket och eliten ska tro på det demokratiska systemet. Människor ska vara överens om att demokrati är den bästa formen av styre och, även fast det kan finnas defekter i demokratin, att det under alla omständigheter är bättre än icke-demokratiska alternativ. Tron på den demokratiska legitimiteten ska vara djupt rotad hos eliten och massan (Diamond 1999 s. 168-171). Latinobarómetro berör operationella indikatorer som folkets uppfattning av demokrati i landet, stödet för demokrati, den politiska-, institutionella och ekonomiska utvecklingen (Latinobarómetro 1996 s. 2-4). Från början funderade jag även på att ha med civilsamhälle som en faktor i undersökningen. Bristen på material resulterade i att jag fick avlägsna detta element. I positiv bemärkelse bidrar det till att jag djupare kan penetrera de kvarstående beståndsdelarna.

1.5 Avgränsningar

När man talar i termer av avgränsningar brukar ofta årtal nämnas och det behövs en precision av perioden som ska undersökas. Jag analyserar den demokratiska konsolideringen och det innebär att jag granskar Costa Rica från ungefär 1948 fram till 1960. Nicaragua och El Salvador kommer att undersökas från 1990 respektive 1992 fram till 2000-talet. Detta för att få en inblick i vad som har bidragit till att en demokratisk konsolidering har försvårats.

El Salvadors och Nicaraguas transitioner ägde rum senare än Costa Ricas. Runt 1992 respektive 1990 blev det fredligare i länderna och regeringarna började sträva efter demokratiska värden. De har emellertid brottats med åtskilliga demokratiska problem. El Salvador är, enligt siffror från Freedom House, en valdemokrati. Landet räknas som "free" (Freedom House 2010), men är inte en konsoliderad demokrati. Nicaragua räknas också som en valdemokrati, men är "partly free" (Freedom House 2010).

2 Politisk institutionalisering/Demokratisk fördjupning – Costa Rica

Rafael Angel Calderón Guardia, tidigare president 1940-1944, ställde upp i Costa Ricas presidentval 1948, samma år inbördeskriget ägde rum. Han förlorade mot sin främste motståndare Otilio Ulate Blanco. Calderón och hans medarbetare förmådde sig inte erkänna resultatet, eftersom de ansåg att fusk hade utmärkt valet (Booth 1998 s. 47). Kongressen nekade Blanco segern (Booth 2000 s. 92).

José Figueres, en socialdemokrat som länge hade motsatt sig Calderón och förberett uppror under lång tid, såg en chans att ta saken i egna händer. En blodig revolt inleddes och under sex veckor stred hans armé mot regimen. Figueres och rebellerna vann och tog över styret (Wilson 1998 s. 34-35). Genom ett dekret (förordning) ledde militärjuntan landet i 18 månader innan ledarskapet lämnades över till Ulate Blanco. Under Figueres styre genomfördes några stora förändringar, bl.a. så olagligförklarades det kommunistiska partiet och bankväsendet förstätligades (Wilson 1998 s. 42-43). Under Figueres regim förverkligades avskaffandet av den stående armén. Militären upplöstes efter inbördeskriget och förbjöds att behålla sin position (Lehoucq 2007 s. 6). Detta har varit en av de mer betydelsefulla företeelserna gällande Costa Ricas demokratiska framgång p.g.a. att faran för militärkupper reducerades. Under inbördeskriget fick Calderón stöd från Anastasio Somoza, Nicaraguas president, vars nationalgarde ockuperade norra delen av Costa Rica. Efter inbördeskriget var regimen orolig för att antingen Calderón eller nationalgardet från Nicaragua skulle invadera landet. Armén som var tillgänglig i Costa Rica bestod av Calderóns män som var försvagade efter förlusten. Figueres hade kvar sin egen armé kallad Nationella befrielsearmén, men genom att avskaffa den stående armén i Costa Rica rörde han undan ett hot mot politisk stabilitet och stärkte samtidigt juntans position (Wilson 1998 s. 43). Rural Guard, the Civil Guard och the Organization for National Emergencies utgjorde landets nationella milis, men den var svag och inte professionaliserad, vilket innebar att den inte utgjorde något hot mot den nationella säkerheten (Chalker 1995 s. 105).

Avlägsnandet av den stående armén var inte den enda viktiga förändringen i konstitutionen, utan den gav även den dömande makten en omfattande självständighet. Domstolväsenden i Latinamerika är annars inte kända för att vara självständiga från den verkställande- och lagstiftande makten. Den nya författningen gav den dömande makten i Costa Rica relativt mycket inflytande för att kunna balansera andra delar av styret. Rörande korrruption och brist på självständighet har den högsta domstolen till stor del klarat sig undan detta jämfört med andra latinamerikanska domstolar (Booth 1998 s. 65).

Costa Rica genomförde efter Ulate Blancos tillträde en relativt snabb demokratisk transition och det är mycket tack vare 1949 års konstitution. En institution, på engelska Supreme Electoral Tribunal, som skulle överse alla val, infördes och kvinnlig rösträtt introducerades (Booth 1998 s. 47-48). Ogiltigförklarandet av valet 1948 kan ha medfört att oppositionen och Ulate Blanco efter kriget avpolitiserade styrelsesättet (Lehoucq 2007 s. 6). Konstitutionen begränsar styret och har delat in det i tre delar (verkställande makten, nationalförsamlingen och domstolarna) (Chalker 1995 s. 104), som kan kontrollera varandra. Costa Ricas konstitution skiljer sig från andra latinamerikanska författningar, eftersom den minskar den verkställande makten, både genom att andra delar av styret kan kontrollera den och att den tydligt har satt begränsningar på presidentens auktoritet (Booth 1998 s. 57).

Det råder olika åsikter om vilket år nationen konsoliderades. Booth menar att Costa Rica konsoliderades inom några år efter det att Ulate Blanco hade övertagit ledarskapet. Rebellerna som var med och vann inbördeskriget startade senare PLN (National Liberation Party). Partiet, med Figueres som dess presidentkandidat, vann valet 1953 och införde viktiga förändringar i Costa Ricas politik. Medelklassen tog plats i den politiska eliten. Den ekonomiska aristokratin hade tidigare åtnjutit politisk hegemoni, men det avslutades efter PLN:s seger (Booth 1998 s. 49).

Costa Rica hade länge ett tvåpartisystem dominerat av PLN och det mer konservativa PUSC (Booth 2000 s. 95) som varade fram till 2002 (Lehoucq 2007 s. 23). Partisystemet började domineras av två partier redan på 1950-talet, men det konsoliderades inte helt förrän på 1980-talet (Booth 2000 s. 95). Diamond menar att ett tvåpartisystem utan ett polariserande klimat kan vara gynnsamt för effektiviteten i beslutsfattandet. I kontrast till det påverkar ideologiskt polariserade och fragmenterade partisystem demokratin på det omvända sättet (Diamond 1999 s. 98). PLN och Unity coalition eller PUSC (Social Christian Unity Party) har turats om att ha makten. Det kan verka svårt att förstå varför både Unity coalition och PUSC nämns när man talar i termer av tvåpartisystem, men detta beror på att många av partierna från Unity coalition gick ihop 1983 och bildade PUSC.

Att det har skett sådana maktförskjutningar kan vara en följd av att många av medborgarna mer har valt parti utifrån kandidaternas personlighet, eftersom de flesta inte har identifierat sig med ett särskilt parti. Även de som identifierade sig starkt med ett specifikt parti menade att det är nyttigt med ett maktskifte ibland. Enligt John Peeler är det svårt att tänka sig att den liberala demokratin kunde överleva under en så lång period utan denna variation (Booth 2000 s. 95-96).

2.1 Nicaragua

Sandinisterna förlorade valet 1990 till Violeta Barrios de Chamorro, som var UNO:s (Unión de Nacional Opositora) presidentkandidat (Walker 2000 s. 77). Inbördeskriget hade pågått i ungefär ett årtionde och Chamorroadministrationen ville inte vara belastad av konflikter, utan istället föra politiska samtal (Spalding 1996 s. 3). Diamond argumenterar för att det är betydelsefullt att folket tror på det demokratiska styrelsesättet för att demokratin ska bli varaktig (Diamond 1999 s. 173-174). På ett liknande sätt resonerar Rose J. Spalding, som menar att det måste finnas en konsensus angående den demokratiska ordningen hos eliten och medborgarna. Ett annat krav är den institutionella utvecklingen och dessa två aspekter har varit svåra att uppnå i Nicaragua (Spalding 1996 s. 4).

Likt andra latinamerikanska länder har den verkställande makten dominerat ordningen och den lagstiftande makten har varit relativt maktlös. Så såg situationen ut under Somozadynastin, sandinisternas regim och även under Chamorroadministrationen (Spalding 1996 s. 11). Chamorro ämnade förändra landet i en ny riktning, men det förekom vissa svårigheter som stod i vägen för det. Regeringen fick anmärkningar, eftersom många ansåg att den verkställande makten fick för mycket utrymme och att det existerade en avsaknad av maktbalans mellan statens olika institutioner. Chamorro hade hand om presidentskapet och UNO-koalitionen hade majoritet i nationalförsamlingen, medan sandinisterna hade kontroll över högsta domstolen och Supreme Electoral Council. Maktbalansen mellan dessa olika institutioner blev ett stort bekymmer och utvecklades sedan till en sorts politisk kamp emellan, eftersom de försökte öka sin makt i förhållande till varandra (McConnell 1997 s. 47).

De politiska partierna hade inga kontakter med den sociala väljarbasen och olika intressegrupper kunde få tillgång till staten genom patron-klient förhållanden istället för att använda sig av vanliga kanaler (McConnell 1997 s. 57). Som Diamond påpekar är det centralt att partierna är effektiva och har kontakter med väljarna och sociala organisationer (Diamond 1999 s. 97), vilket partierna i Nicaragua vid den tidpunkten inte hade.

Regimen kunde inte riktigt leva upp till de demokratiska reglerna och rykten flödade om korrupta tjänstemän (McConnell 1997 s. 57). De politiska partierna var inblandade i dispyter och den lagstiftande myndigheten (McConnell 1997 s. 59), fungerade inte vissa perioder när det var politiska stridigheter (McConnell 1997 s. 49).

Nicaraguas politiska elit visade starkt stöd för konstitutionen, men hade knappt några kontakter inom den sociala sektorn, vilket medförde att den reformerade konstitutionen mer blev en sorts uppgörelse mellan eliter än ett samhällskontrakt. Just som McConnell berör uppnådde Nicaragua under Chamorro endast minimikraven för demokratiskt styre. Demokratisk konsolidering inträffade inte trots vissa institutionella reformer som skulle kunna ha bidragit till det (McConnell 1997 s. 59-60).

UNO var en koalition bestående av 14 partier som besegrade sandinisterna i valet 1990. Efter segern framgick det att koalitionen inte var kapabel att hålla ihop och tidigt märktes splittring. Det var en bred allians med bl.a. socialistiska och kommunistiska partier, men även liberala partier. Ledarna inom UNO hade ingen riktig förmåga att lägga fram en klar bild av hur de ville att samhället skulle se ut.

Det existerade även vissa dilemman, eftersom många partiledare hade svårt att komma överens med oppositionen. Några hard-liners inom UNO slutade förhandla med FSLN (sandinisterna), vilket glädde somliga politiker i USA. Senare upphörde de även att förhandla med Chamorroadministrationen, vilket resulterade i ständiga politiska oenigheter (Spalding 1996 s. 8-9).

Genom lag kunde Chamorro inte ställa upp för omval 1996, ett val som stod mellan sandinisten Daniel Ortega och Arnoldo Aleman. Aleman lovade bl.a. att införa ekonomiska reformer, en upprensning av armén och den sandinistiska byråkratin och att de egendomar som sandinisterna hade beslagtagit skulle lämnas över till de rättmätiga ägarna. Slutligen stod Aleman som segrare (Freedom House 2002) och detta var första gången i Nicaraguas moderna historia som makten övergick från en demokratiskt vald president till en annan (U.S. Department of State 2010). Högst upp på den politiska agendan fanns en reform av armén och polisen. Den genomfördes också och den nationella polisstyrkan reducerades från 16 000 till 6 800 man. Dock bestod ledarskapet fortfarande främst av gamla sandinister (Freedom House 2002). Diamond poängterar att det är viktigt att förstärka polisen och se till att det inte förekommer korrupktion (Diamond 1999 s. 94), något som Nicaragua har haft svårt att leva upp till. Runt år 2001 existerade det fortfarande problem inom polisen och korrupktion var vanligt. Poliserna tvingade ofta fram erkännanden och mördade kriminella istället för att fängsla dem (Freedom House 2002).

Militären har länge spelat en viktig roll inom Nicaraguas verkställande makt, men Chamorroadministrationen avsåg att förbättra situationen. Ett kontroversiellt beslut var dock att ha kvar Humberto Ortega, bror till förre sandinistpresidenten Daniel Ortega, som överbefälhavare över armén. Militärstyrkans personal och budget minskades, vilket ledde till att Nicaraguas militär blev en av de minsta i Centralamerika. Många menade att Chamorro behövde göra sig av med Ortega för att reducera sandinisternas makt. I huvudstaden Managua exploderade en salvadoransk gerillas vapenförråd 1993 och det var ett bevis på att utländska gerillanätverk kunde närvara utan att straffas. För att få bort Ortega från makten använde en amerikansk senator sin ställning för att kapa USA:s bistånd till Nicaragua, vilket senare ledde till att Ortegas avsked. Chamorroadministrationen gjorde förändringar i militärlagarna och förändringarna resulterade i en förbättring och återhållsamhet hos militären, men debatten om hur militären på bästa sätt skulle hamna under civil kontroll fortsatte (Spalding 1996 s. 16-18).

År 1999 skrev Aleman och oppositionen (sandinisterna) under en styrelsepakt, som kritiserades av de mindre partierna, eftersom den politiska makten delades upp mellan PLC (Liberal Constitutionalist Party) (Spalding 1996 s. 8) och sandinisterna. Samma år fängslade myndigheterna Agustin Jarquin, som undersökte misstänksamma överenskommelser angående landområden. Det ryktades att uppgörelserna styrdes av Aleman och fängslandet av Jarquin sågs som ett bakslag mot den rättsliga autonomi.

Aleman genomförde en serie kontroversiella reformer, så många som arton stycken, under år 2000. De bidrog bl.a. till att samhällen med urinvånare berövades medborgerliga rättigheter (Freedom House 2002). Som Diamond förklarar kan ett självständigt domstolsväsende försäkra rättssäkerheten (Diamond

1999 s. 111), men de två största partierna i Nicaragua bidrog till och försvarade den omfattande korruptionen inom rättssystemet (Freedom House 2002).

2.2 El Salvador

Fredsavtalen mellan regeringen och FMLN (gerillan) skrevs under 1992 (Macías 1996 s. 26). FN och Världsbanken berömde ständigt El Salvador för att vara ett land som efter fredsavtalen på ett effektivt sätt förmådde att genomföra en transition från inbördeskrig till förlikning och fred (Holiday 2005 s. 78).

År 1994 försökte regeringen reformera rättssystemet genom att införa en mer politiskt representativ högsta domstol med femton medlemmar. Den högsta domstolen kontrollerar hela det salvadoranska rättssystemet, men staten var inte tillräckligt bra på att vidta disciplinära åtgärder mot domare. Det har funnits en brist på professionalism och rättssystemet har varit korrupt och ineffektivt ända in på 2000-talet (Freedom House 2002). Det gjordes ett försök att förändra maktbalansen så att institutionen National Council delade mer på makten med högsta domstolen, men rättssystemet var fortsatt centraliserat (Call 2003 s. 853). Under 2009 fortskred korruptionen och under en månad var högsta domstolens arbete förlamat. Fem domares mandatperioder hade löpt ut och de skulle ersättas av nya domare direkt, men det skedde inte. Institutionen blev, förutom korruption, anklagad för att ta ställning för vissa partier och det rådde straffrihet för högt uppsatta personer (Freedom House 2010).

En av anledningarna till att reformen av rättssystemet misslyckades kan vara fredsavtalen. Konstitutionella reformer genomfördes 1991 och hela sex procent av den statliga budgeten skulle gå till domstolsväsendet samtidigt som andra delar av rättssystemet underfinansierades. Statsåklagarens byrå behövde växa och var bemannat med flera utbildade i personalen. Denna aspekt var inte något fredsavtalen ändrade på. Runt år 1997 var cirka en tredjedel av åklagarna underkvalificerade (Call 2003 s. 855), vilket kan ha bidragit ytterligare till den höga korruptionshalten.

Valet 1994 skulle föra El Salvador mot demokrati och det talades om ett "historiskt" val. Någon form av demokratisk utveckling uppnåddes i och med att inga särskilda bedrägerier ägde rum, politiskt våld förekom endast i liten mängd och de politiska partierna rättade sig efter de officiella valresultaten. Valet fick stor internationell uppmärksamhet, men blev inte den demokratiska framgångssaga många hade tänkt sig (Bird & Williams 2000 s. 35).

Inom den salvadoranska politiken fanns en viktig skillnad gentemot andra länder som skulle gå från auktoritärt styre till demokrati. ARENA hade fortfarande makten vid transitionen (Ladutke 2004 s. 50), vilket var ett hinder för en möjlig framtida demokratisk konsolidering. Partiet kom till makten 1989 och var allierat med USA, som försökte stoppa FMLN från att påverka politiken (Holiday 2005 s. 78). Under demokratiseringsprocessen i exempelvis Sydafrika och Argentina ersattes de auktoritära ledarna av transitionella regeringar. I El

Salvador vann istället ARENA det essentiella valet 1994, behöll därmed makten (Ladutke 2004 s. 50) och skulle genomföra reformerna från fredsavtalen (Ladutke 2004 s. 53). ARENA styrde El Salvador i två årtionden, vilket innebär att det är det mest framgångsrika högerpartiet i det moderna Latinamerika (Holiday 2005 s. 78). Dock förlorade partiets kandidat Rodrigo Ávila mot FMLN:s Mauricio Funes i 2009 års val, vilket markerade slutet på övertaget (Svenska Dagbladet 16/3 2009).

Under inbördeskriget förekom frekventa brott mot mänskliga rättigheter och efter fredsavtalen skulle en ”truth commission”, sanningskommission, undersöka brotten. Den fick begränsad tid på sig (sex månader) att analysera brotten och skriva en rapport. Meningen var att kommissionen skulle få tillgång till rapporter och dokument från partier och andra statliga institutioner, eftersom den p.g.a. den begränsade tidsperioden fick förlita sig på tidigare undersökningar. Kommissionen fick inte mycket hjälp och många dokument förklarades förstörda och vissa var ”svåra att hitta”. Istället fick den hjälp av NGO:s och andra organisationer för att kunna backa upp information från vittnen. Denna kommission gavs en viktig uppgift i fredsavtalen, men många var motvilliga till samarbete med den (Ladutke 2004 s. 102-103).

Salvadoranska medborgare kände rädsla inför att träda fram som vittnen till brotten mot mänskliga rättigheter. Det kan kopplas till landets institutionella situation, eftersom samma parti som varit en del av inbördeskriget, ARENA, fortfarande hade makten (Ladutke 2004 s. 105).

Demokratiskt sett var det viktigt att åtala individer som hade begått brott under inbördeskriget. Det var ett sätt att göra upp med det förflutna. När kommissionen skulle släppa sin rapport blev den pressad att utelämna namn på de identifierade brottslingarna. Dåvarande presidenten Alfredo Cristiani meddelade bl.a. FN:s generalsekreterare och förklarade att det inte kunde gå att lita på rapporten om den innehöll namn på de ansvariga. Detta sågs som ett sätt att försvara brottslingarna (Ladutke 2004 s. 106-107).

Diamond förklarar att militären inte ska ha ansvaret för den interna säkerheten, utan för den internationella säkerheten och det nationella försvaret. När det har funnits en lång tradition av militär inblandning blir det svårt att etablera civil kontroll (Diamond 1999 s. 113).

I El Salvador fortsatte militären att agera inom områden den inte var ansvarig för. ARENA använde soldater för att hjälpa till med brottsligheten och 1995 var det lika många soldater som poliser som arbetade med den allmänna säkerheten. Användandet av militärtrupper stred, enligt flera nyckelpersoner i FN, mot fredsavtalen och konstitutionen. Flertalet soldater begick brott mot mänskliga rättigheter och oppositionen kunde inte påverka förändringar, eftersom salvadoranska medier förespråkade militär hjälp i dessa ärenden. I konstitutionen står det att presidenten endast får använda sig av militären under exceptionella förhållanden, men detta missbrukades även under tidigt 2000-tal (Ladutke 2004 s. 148-151).

3 Regimens prestationsförmåga – Costa Rica

En spännande kontrafaktisk fråga är den om hur annorlunda läget hade varit om Calderón hade vunnit valet 1948. Ulate Blanco vann istället och det förmodligen p.g.a. valfusk. När militärjuntan kom till makten fick den svårt att samarbeta med andra partier, fick lugna arbetarrörelsen och söka samarbete med Ulate Blanco och överklassen. Detta samarbete ledde till skapandet av den nya konstitutionen och innebar att makten lämnades över till Ulate Blanco. Koalitionen försökte styra Costa Rica på ett skickligare sätt, vilket betydde att den tillfredsställde arbetarrörelsen genom att behålla Calderóns sociala reformer. Dock var koalitionen starkt anti-kommunistisk och förtryckte det kommunistiska partiet och fackrörelsen. För att kunna ha arbetarna på sin sida ämnade man expandera välfärden och diverse sociala reformer. Den tidigare, mer auktoritära, regimen i Costa Rica hade ersatts av en regering med en annan syn på styrelsesättet och som förespråkade mer demokratiska ideal (Booth 2008 s. 728). Juntan nationaliserade banksystemen och försäkringssystemen och lyckades få både medel- och arbetarklassen med sig p.g.a. att de införde nödvändiga sociala skydd i den nya konstitutionen. PLN vann valet 1953 och utvecklade en socialdemokratisk politik. Efter vinsten började partiet engagera sig stort i den ekonomiska politiken och ökade den sociala servicen och de ekonomiska reglerna. Inkomster omfördelades mot medelklassen och ekonomisk tillväxt hamnade högt upp på den politiska agendan (Booth 2000 s. 98).

Costa Rica hade, historiskt sett, länge haft ett högre BNP per capita än de andra länderna i omgivningen, men gapet blev större efter 1948 (Wilson 1998 s. 81). Costa Ricas ekonomi utgjordes fortfarande till stor del av den agrara sektorn vid tiden för inbördeskriget och ungefär två tredjedelar av befolkningen levde på landet och en lika stor andel av arbetarna var jordbrukare. Exporten var främst fokuserad på bananer och kaffe och detta fortsatte efter 1948 (Wilson 1998 s. 83).

En av faktorerna bakom den snabba konsolideringen kan vara utvecklandet av tankesmedjan the Center for the Study of National Problems. Institutionen växte fram år 1940 och tanken var att föra fram Costa Rica som en unik nation. Tryck sattes på regimen för strukturella och institutionella förändringar och den återhållsamhet som varit en viktig del av nationens politik skulle bevaras. Tankesmedjan ämnade forma ett bättre Costa Rica. Den arbetade utifrån ett särskilt antagande om att nationen hade en unik och ”kollektiv själ”. Medborgarna behövde informeras om faran med totalitära och auktoritära styren. Costa Rica var, enligt centret, på väg mot bl.a. ekonomiskt och politiskt kaos. Maktmässigt var centret svagt och behövde således finna en samarbetspartner för att nå ut med sitt budskap. Slutligen ställde Acción Democratica upp på att kollaborera med

centret och denna sammanslagning resulterade senare i skapandet av Partido Social Demócrata, där Figueres var en av de främsta ledarna. Han menade att partiets mål var att skapa en ”andra republik. Figueres avslöjade senare att han hade haft krigsplaner i tankarna sedan 1942 och det socialdemokratiska partiets slogan inför inbördeskrigets strider var ”vi ska bilda den andra republiken” (Cruz 2005 s. 131-135).

Under militärjuntans arton månader långa styre etablerades bl.a. grunderna för välfärdsstaten och såväl agrar som industriell utveckling. Maktrelationerna förändrades p.g.a. dessa reformer, vilket medförde att Ulate Blanco fick lämna dem oberörda. Förändringar i maktrelationerna fortsatte och 1951 bildade Figueres PLN. Figueres framställde sitt parti som nationens frälsare. Inom politiken använde sig partiet av det traditionella politiska tänkandet som varit en del av landets politiska historia och det moderna tänkandet som behövdes i det nya samhället. Strategin att Costa Rica behövde räddas var lyckosam och Figueres segrade i valet 1953. Figueres politik fortsatte att påverka politiker längre fram på 1900-talet. Ett exempel är Daniel Oduber, Liberacións presidentkandidat 1965, som kastade ljus på den traditionella politikens betydelse och förklarade att partiet var socialdemokratiskt gällande de socioekonomiska aspekterna, präglades av liberalt tänkande gällande politiken och försökte samtidigt lösa frågan om det moderna samhället (Cruz 2005 s. 137-138).

Innan 1950-talet präglades ofta valen i Costa Rica av fusk och bedrägerier. Kort före inbördeskriget var många medborgare oroliga för att Calderón skulle komma tillbaka till makten. Affärs- och kaffeeliten ansåg att han var en förrädare p.g.a. sin sociala och ekonomiska politik. Även medelklassen var i opposition och ansåg att de inte var en del av det politiska systemet p.g.a. valfusk och korrupcion hos Calderóns kumpaner. De var även oroliga över att Calderón förlitade sig på kommunistpartiet (Wilson 1998 s. 32-33).

Förbättringar skedde i slutet av 1940-talet när regeringstjänstemän och oppositionen beslutade att den verkställande- och lagstiftande makten inte skulle övervaka valen. Det byggdes upp ett självständigt rättssystem som var ansvarigt för att registrera och organisera rösterna. Förlorarna från inbördeskriget levde nästan tio år i exil och i slutet av 1950-talet kom de tillbaka till politiken. År 1958 förlorade PLN presidentvalet och efter ett ordnat regeringsskifte blev fria och rättvisa val regel i Costa Rica. Mellan 1949 och 2002 var valdeltagandet i genomsnitt ungefär 77 procent. Valen har varit fria och rättvisa, men även jämna (Lehoucq 2005 s. 143).

Seymour Martin Lipset menar att det krävs någon sorts ekonomisk utveckling (löneökning) när det gäller demokratisering för att folkets böjelse för auktoritärt styre ska minska. Ronald Ingleheart förklarar även att ekonomisk utveckling kan hindras av katolicismens historiska makt, vilket innebär att förespråkandet av centrala normer för demokratisering inte skulle få genomslag. Tyvärr har det inte gjorts några undersökningar om den politiska kulturen i Costa Rica på 1940- och 1950-talet, men vissa kulturella argument tyder på att landet, som en latinamerikansk nation, egentligen inte skulle ha nått framgång. Genom denna typ av argumentering kan Costa Rica kanske också klassas som avvikande, eftersom man hade ett auktoritärt kulturellt arv, relativ fattigdom och katolicism (Booth

2008 s. 716-717). Majoriteten av medborgarna har dock länge visat ett stort stöd för det politiska systemet, men även känt en oro gällande utländska hot mot regimen p.g.a. dess unika nationella historia. Det har bidragit till att landets ledare har haft ett stort självförtroende gällande nationens kapacitet och den demokratiska kompetens som existerar. Senare på 1980-talet märktes det tydligt att politiker var stolta över landets politiska historia och Oscar Arias refererade bl.a. till landets ”exceptionella politiska kultur” (Cruz 2005 s. 270-271).

Costa Rica hade samma förutsättningar som de andra länderna i regionen, men valde en annan väg. Räcker den politiska institutionaliseringen och Diamonds övriga kriterier för att förklara det avvikande fallet? Till viss del, men landets utveckling har varit särpräglad sedan 1800-talet och en annan mentalitet utvecklades därmed. Nationen lyckades åstadkomma en särskild sammanhållning genom bl.a. makterfarenheter från kolonialtiden. Detta gjorde att Costa Rica kunde bilda en regim som präglades av förlikning och förståelse (Cruz 2005 s. 70).

3.1 Nicaragua

Bestickning har utgjort ett stort problem i Nicaragua. Chamorroadministrationen anklagades för korruption och favorisering av vissa företagsledare och gav således fördelar till familjemedlemmar och flera allierade i den politiska toppen. Enligt affärsmän som var inblandade i denna situation brydde sig regeringen inte om gränsen mellan statliga och privata intressen. Rykten spreds kring regeringstjänstemän som beblandade sig i affärsöverenskommelser med FSLN och militären, vilket bidrog till favorisering för industrier där tjänstemännen hade gjort egna investeringar. Korruption hade länge präglat Nicaraguas politiska historia och det sattes inga begränsningar på hur högt uppsatta tjänstemän kunde tjäna på politiska kontakter (Spalding 1997 s. 256-257).

Kriminaliteten har medfört stora svårigheter både för den nicaraguanska och salvadoranska politiken. Våld och brottslighet har ökat i den centralamerikanska regionen, även fast den är mer demokratiserad på 2000-talet. Våldet påverkar medborgarnas syn på demokrati, eftersom garantier för folkets säkerhet och den nationella säkerheten är grundpelare i en stats demokratiska uppgifter. Om nationen har svårt att garantera detta och om dess regering är delaktig i våldsspiralen slutar medborgarna att lita på det demokratiska styret (Booth & Seligson 2010 s. 124). Latinobarómetro, en institution som årligen publicerar rapporter om politisk kultur i Latinamerika, visade en förändring i Nicaragua. Förändringen åskådliggjorde att Nicaragua låg i toppen på listan av länder som visade tecken på att kunna godkänna en mer odemokratisk regim (Latinobarómetro 2002 s. 9). År 2003 framkom det även att det nicaraguanska folket hade en låg tilltro till staten, då landet rankades näst högst i frågan om

staten inte kunde lösa några problem alls (Latinobarómetro 2003 s. 17). Nicaragua har även genomgått en kraftig förändring i stödet för demokrati, eftersom stödet reducerades från 59 procent 1996 till 39 procent 2004 (Latinobarómetro 2004 s. 5). Efter ett presidentval har befolkningen ofta haft ett stort förtroende för demokratin p.g.a. förväntningar på den nya regeringen. Detta förtroende har ofta grusats ett eller två år senare. Ett exempel på det är att tillfredsställelsen med demokrati låg på ungefär 59 procent 2002 (cirka åtta månader efter valet), men sjönk till 31 procent bara året därpå (Latinobarómetro 2004 s. 22).

När Chamorroadministrationen kom till makten möttes den av en svår ekonomisk kris. Den härstammade från 1980-talet då bl.a. en hyperinflation härjade 1988 och Nicaragua hade den största utlandsskulden per capita i hela världen. År 1990 låg skuldbeloppet på tio miljarder dollar (Arana 1997 s. 81-83). Runt 1994 började ekonomin förbättras och en överenskommelse med IMF skrevs under. Regeringen kunde då finna en annan balans i betalningarna under de kommande tre åren. Tillväxten låg på 3.2 procent, fortsatte att förbättras och låg på ungefär 4 procent 1995. Trots att en relativt stor mängd av skulderna betalades av var Nicaragua år 1996 fortfarande ett land tyngt av lån. Det skedde vissa positiva utvecklingar i landets ekonomi på 1990-talet, men runt 1995 började fler problem uppstå. Regeringen insåg att det skulle bli svårt att anpassa sig till IMF-paketet. Nicaragua hade ingen särskild strategi utmejslad för ekonomin och de riktlinjer som infördes var inte ett resultat av konsensusbildande. Regeringar och företagssektorer brukar normalt sett ha ett stabilt förhållande för att lösa ekonomiska problem, men i Nicaragua var de fiender. Ett av Chamorroadministrationens mål var att stabilisera ekonomin, men mot slutet av mandatperioden hade inte problemen lösts (Arana 1997 s. 91-93).

Nicaragua präglades av svår fattigdom då ungefär 50 procent år 1993 levde i fattigdom. Fattigdomen fick politiska konsekvenser och antalet brott ökade. De ekonomiska restriktionerna bidrog till att strejker tog fart och många gånger blev det uppror, vilket ledde till att ett flertal personer dödades. Presidentvalet 1990 skulle bli Nicaraguas räddning, men Chamorroadministrationen fann inte en lösning på de sociala och ekonomiska problemen. Mångas liv förvärrades snarare än förbättrades och opinionsundersökningar visade en tydlig missbelåtenhet med regimen (Spalding 1996 s. 21-22). Trots de svårigheter som förekom visade denna period att regimen ville utstaka en väg mot demokratisk konsolidering (Walker 2000 s. 79).

Men när Alemanadministrationen kom till makten blev det en besvikelse, eftersom den präglades av polarisering, inkompetens inom administrationen och korruption. Aleman var i princip en neopopulist och avskydde sandinisterna, vilket bidrog till att han skyllde många misstag på dem. Alemans agerande skadade partiet och popularitetssiffrorna sjönk. Ungefär hälften av personerna som tillfrågades i en undersökning 1999 betraktade Alemans regering som den mest korrupta i Nicaraguas historia. Enligt en opinionsundersökning samma år tvekade cirka 77 procent på presidentens ärlighet (Walker 2000 s. 82-84).

Nicaragua präglades av en annan sorts politisk historia jämfört med Costa Rica. När det mexikanska imperiet kollapsade utbröt ett blodigt inbördeskrig, medan det rådde lugn i Costa Rica (Cruz 2005 s. 101). År 1824 gick båda

länderna med i den centralamerikanska federationen och Costa Rica etablerade en konstitutionell regering och ett harmoniskt samhälle, medan det rådde anarki i Nicaragua (Cruz 2005 s. 99). Costa Ricas politik präglades istället av kompromisser och förhandlingar. Politikerna ansåg att landet hade en unik tradition som hindrade externa aktörer från inflytande (Cruz 2005 s. 87-88).

När Chamorro kom till makten ville hon försona den nicaraguanska familjen, en strategi som många gånger hade använts för att bekämpa hinder (Cruz 2005 s. 237). Hon avsåg att ersätta den oligarkiska politiska modellen, men strategin fungerade inte. Chamorro och kongressens ledare, som tidigare var politiskt allierade, blev fiender. Man försökte lägga band på FSLN, men oppositionen såg det annorlunda och menade att Chamorro och FSLN skapade pakter och att regeringsadministrationen inte hade någon utvecklingsplan för Nicaragua. Det handlade endast om makt och ekonomiska fördelar och påminde om kolonialtiden, enligt kritikerna (Cruz 2005 s 240-241).

3.2 El Salvador

Under de första åren med polisstyrkan PNC (National Civilian Police) verkade korruptionen minska. Sakta men säkert blev situationen emellertid värre. Kidnappningar av högst uppsatta personer började ta fart och våldsamma brott ökade rejält mellan 1999 och 2000. Officerare inom PNC medverkade i många av brotten och år 2000 splittrades en av polisens enheter p.g.a. att många av dess medlemmar hade startat kriminella affärsverksamheter. Situationen var så allvarlig att till och med presidenten skapade en kommission för att rensa upp inom polisen (Call 2003 s. 844).

Korruptionen förvärrades efter fredsavtalen och internationella aktörer tenderade att se till säkerhetsreformernas positiva aspekter. PNC påtog sig ansvaret för säkerheten, men var inkapabla att reducera brottsligheten. Mellan år 1995 och 1997, då de flesta reformerna från fredsavtalen hade genomförts, uppvisades ingen förbättring och konstigt nog ansågs El Salvador fortfarande vara en förebild internationellt när det rörde polisreformer i post-konfliktiska samhällen. Det fanns en tydlig skillnad mellan det internationella samfundets bild av situationen och de salvadoranska medborgarnas egen bild.

Polisen fungerade bättre i början av 2000-talet och folket tyckte att polisen var mer effektiv och ärligare än tidigare. Fler reformer som ägde rum liknades vid de som genomfördes i stabilare demokratier, men de flesta salvadoranerna hade fortfarande relativt negativa uppfattningar om korruptionen och effektiviteten (Call 2003 s. 848).

Polisen anställde även medlemmar ur FMLN-gerillan och samtidigt som de mänskliga rättigheterna skulle försvaras misslyckades den med att få bukt på den ökade brottsligheten. Från 1992 hjälpte USA till med finansiering av den salvadoranska polisen, men i mitten av 1990-talet skiftades fokus istället mot att

utveckla en civil polisstyrka i Haiti, vilket gjorde att resurserna för El Salvadors polisväsende minskade vid ett kritiskt läge i landets demokratiska process. Klagomål angående brutalitet och korruption från polisens sida var frekventa i början av 2000-talet (Freedom House 2002).

Framsteg har uppvisats gällande försvarandet av de mänskliga rättigheterna, men det förekommer fortfarande tvivelaktigheter i landet. För att lösa problemet med gängbrottslighet har bl.a. dödsstraff, som har begåtts många gånger, framkommit. Under 2009 beräknades det att El Salvador var den nation där det hade begåtts flest antal mord under hela årtiondet (Freedom House 2010). Korruptionen inom polisen och brottsligheten har utmärkt det salvadoranska samhället sedan fredsavtalen signerades 1992. Det är framför allt dessa två aspekter som behöver förbättras för att landet ska bli demokratiskt konsoliderat.

I fredsavtalen fanns inte den ekonomiska situationen lika mycket i åtanke. Medborgarna kritiserade regimen för ekonomin under 1980-talet, men någon riktig lösning på det fanns inte att hitta i avtalen. Jordbrukssektorn krympte under Alfredo Cristianis styre, som satsade på den neoliberala politiken. Ekonomin växte i början av 1990-talet, men livssituationen för många salvadoraner förbättrades inte. Socioekonomiskt sett var situationen olycklig i El Salvador. Endast de högre klasserna i samhället kunde dra fördelar av den neoliberala politiken och kunde delta i en mer varierad ekonomi. Tyvärr utgjorde de endast en väldigt liten del av den salvadoranska befolkningen. Bird och Williams upplyser om att ekonomiska problem och brottslighet skapade mest oro hos medborgarna (Bird & Williams 2000 s. 40-42). Landets ekonomi växte åren direkt efter inbördeskriget, men det följdes av lågkonjunktur och ojämlikheten bestod. De ekonomiska strukturerna och de beslut regeringen fattade resulterade i ökad brottslighet och begränsning av resurser som kunde ha stoppat kriminaliteten (Call 2003 s. 861).

Valen 1994 blev en besvikelse och skapade endast ett litet intresse hos de salvadoranska medborgarna. Det behövdes nya reformer, men ARENA dominerade och stoppade förslagen. Runt år 1999 fanns det flera hinder för El Salvadors demokratiska konsolidering och ett av dem var salvadoranernas låga tilltro till det politiska systemet. Det rådde även en slags apati gentemot politiken och många var tveksamma till regeringens och partiernas förmåga att lösa ekonomiska och kriminella problem (Bird & Williams 2000 s. 35-37). Detta får även stöd i Latinobarómetro, där endast 21 procent var nöjda med hur demokratin fungerade 2001 (Latinobarómetro 2004 s. 23).

El Salvador hade, liksom Nicaragua, en politisk historia fylld av svårigheter. Under andra hälften av 1800-talet förtrycktes urbefolkningen och regeringen var brutal och våldsam. Urinvånarna transporterades till kommunala marker där de fick arbeta för oligarkin. Detta medförde att kaffeodlandet tog fart och pengar tjänades p.g.a. den billiga arbetskraften. För att kunna försvara sina intressen förtryckte staten de som gick emot dess intressen. Under inbördeskriget på 1980-talet var brott mot mänskliga rättigheter vanligt förekommande och de strukturer som spelade en roll i det började alltså framkomma redan på 1800-talet (Ladutke 2004 s. 19).

4 Slutsats

Som framgår har Costa Ricas utveckling skiljt sig avsevärt från El Salvadors och Nicaraguas. Kort efter inbördeskriget började landet sträva efter demokratiska ideal. Beslutet att avskaffa den stående armén har i längden varit essentiellt för Costa Ricas demokratiska varaktighet. Anledningen till det kan möjligtvis ha berott på att Figueres ville avlägsna ett hot mot makten, vilket innebär att ledarskapet kanske inte riktigt förstod vikten av sitt beslut för den framtida utvecklingen. Därmed kändes inte Costa Rica vid problemen med militär inblandning på den politiska arenan. I Nicaragua och El Salvador hade militären varit en självklar del i politiken och länderna var vana vid att armén hade funktioner på en rad olika områden. När transitionerna till demokrati skulle äga rum i början på 1990-talet blev det därför komplicerat att reducera militärens roll i samhällena. Nicaragua och El Salvador hade även varit inbördeskrig på 1980-talet och därefter uppkom det svårigheter att anpassa sig till en nyare ordning.

I El Salvador satte ett tolv år långt inbördeskrig sin prägel på inrikespolitiken. Senare kan det i sin tur ha bidragit till den långsamma implementeringsfasen av fredsavtalens reformer. Vad som bidrog till att konsolideringsprocessen försvårades i El Salvador var ARENAs seger i presidentvalet 1994. ARENA var det parti som hade lett landet under den senare delen av inbördeskriget. I transitionsprocessen brukar oftast transitionella regeringar ta över ledarskapet, men det var ett annat läge i den salvadoranska processen. Ansvar för att implementera punkterna i fredsavtalen föll mycket på ARENA och bidrog till att den demokratiska konsolideringen, istället för att vara nära till hands, låg relativt långt borta. När man talar i kontrafaktiska termer går det att diskutera denna fråga: hur hade den politiska situationen sett ut i El Salvador om ARENA inte hade vunnit? Kanske hade det blivit bättre, kanske inte. I och med att landet hade upplevt en lång period av odemokratiskt styre är det inte säkert att en annan politisk elit till fullo hade tagit till sig de demokratiska idealen. Invanda föreställningar är ett hinder, men en transnationell regering hade möjligen på ett bättre sätt kunnat leva upp till fredsavtalen och konstitutionen. De salvadoranska medborgarna hade vid en ny regim även kunnat få en annan tilltro till den politiska ordningen. Men varken Nicaragua eller El Salvador blev de framgångar många hade tänkt sig i början av 1990-talet.

Om länderna bedöms utifrån Diamonds kriterier - politisk institutionalisering, regimens prestationsförmåga och demokratisk fördjupning - är det tydligt varför Costa Rica har varit mer framgångsrikt. Landets ledare genomförde nödvändiga institutionella förändringar som t.ex. att begränsa presidentens och den verkställande maktens auktoritet, något som inte kännetecknar övriga länder i regionen. Kongressens nekande av Ulate Blanco i valet 1948 kan ha bidragit till

att han senare avpolitiserade styrelsesättet. Trots Chamorros vinst i Nicaragua genomfördes inte en demokratisk konsolidering och det politiska klimatet var väldigt polariserat. Det fanns ingen tillit mellan politiker och den dåliga ekonomin var en svår prövning för medborgarna. Korruptionen var utbredd inom regeringen och domstolsväsendet och det blev värre när Aleman kom till makten. Många av reformerna han införde hade en negativ påverkan på politiken. Hög korruption och kriminalitet utmärkte det salvadoranska samhället, där fredsavtalen kan ha spelat en avgörande roll för utformningen av rättsystemet, som har varit ineffektivt och korrupt. Det framkom tydligt att länderna hade svårigheter med att anpassa sig till en ny situation. Trots Chamorros goda intentioner i Nicaragua, gjordes inte tillräckligt för att röra sig framåt i de demokratiska banorna och ARENAS vinst 1994 i El Salvador grusade förväntningarna om en lysande framtid.

Som forskare är det fängslande att ställa sig frågan om varför Costa Rica inte har destabiliserats av externa aktörer med tanke på att landet är svagt på den militära fronten. En parallell kan möjligen dras till Fishs studie om Mongoliet, trots att den behandlar post-kommunistiska samhällen och andra regionala områden. Värt att poängtera är att Mongoliet har långt fler naturresurser än Costa Rica, även om landet är fattigt på det området jämfört med andra länder i regionen (Fish 2001 s. 325). En av anledningarna till att Costa Rica inte har destabiliserats kan möjligen bero på den relativa bristen på naturresurser. Naturresurserna utgörs av vattenkraft, skogsprodukter och fiskeprodukter (U.S. Department of State). Jämför man med regionens övriga länder kan man möjligen utläsa att externa aktörer inte har haft några incitament att intervensera gällande naturresurser. Likt Mongoliet efter 1990 har Costa Rica haft begränsad internationell inblandning. Vänstern besegrades i inbördeskriget och den nya regimen hade ingen militär. Många latinamerikanska och centralamerikanska länder styrdes av auktoritära eliter som fick hjälp av USA att besegra vänsterrörelser, men i Costa Rica hölls kommunisterna tillbaka och utgjorde därför inget hot mot USA:s världsbild under kalla kriget (Booth 2008 s. 730).

Diamonds kriterier kan till en relativt stor del förklara landets framgång, men ländernas politiska historier utgör också en viktig roll. Redan på 1800-talet uppvisade Costa Rica ett lugnare och bättre omdöme när krig och uppror pågick i omgivningen. I det moderna Costa Rica har landets ledare tagit till sig historien på ett annat sätt än i Nicaragua och El Salvador. Den identitet som utvecklades på 1800-talet har levt med och inspirerat politiker ända fram till idag. Ett exempel är i början av 1980-talet, när inbördeskrigen pågick för fullt i El Salvador och Nicaragua, då Costa Ricas kopplade sitt lugn och sin neutralitet till landets säregna historiska utveckling (Cruz 2005 s. 185). I de övriga två länderna har ledarna inte applicerat den historiska händelseutvecklingen på dagens samhälle lika mycket, men identiteten har visat sig leva kvar. I El Salvador utvecklades på 1800-talet de mekanismer som låg till grund för brotten mot de mänskliga rättigheterna under inbördeskriget. Ett av landets största problem har varit kriminaliteten och bara förra året var El Salvador det land där det begicks flest mord, vilket kan tyda på att den våldsamma identiteten lever kvar. I Nicaragua

fungerade det inte heller när Chamorroadministrationen hade makten. Den politiska eliten kom inte överens och det kopplades tillbaka till kolonialtiden.

Politisk institutionalisering, regimens prestationsförmåga och demokratisk fördjupning är essentiella beståndsdelar för demokratisk framgång, men uppsatsen visar att den politiska historien i dessa fall har spelat en stor roll. Institutionella reformer och politiskt handlande till trots så är den nationella identiteten en vital komponent vid demokratiska konsolideringsprocesser. Costa Rica är i denna mening ett både avvikande och bekräftande exempel.

5 Referenser

Arana, Mario, 1997. "General Economic Policy", s. 81-96 i Walker, Thomas W. (red.) *Nicaragua without Illusions: Regime Transition and Structural Adjustment in the 1990s*. Wilmington: Scholarly Resources Inc.

Bird, Shawn L. – Williams, Philip J., 2000. "El Salvador: Revolt and Negotiated Transition", s. 25-45 i Armony, Ariel C. – Walker, Thomas W. (red.) *Repression, Resistance, And Democratic Transition in Central America*. Wilmington: Scholarly Resources Inc.

Booth, John A., 1998. *Costa Rica: Quest for Democracy*. Boulder: Westview Press.

Booth, John A., 2000. "Costa Rica: Buffeted Democracy", s. 89-109 i Armony, Ariel C. – Walker, Thomas W. (red.) *Repression, Resistance, And Democratic Transition in Central America*. Wilmington: Scholarly Resources Inc.

Booth, John A., 2008. "Democratic Development in Costa Rica", *Democratization* vol. 15, nr. 4, s. 714-732.

Booth, John A. – Seligson, Mitchell A., 2010. "Crime, Hard Times, and Discontent", *Journal of Democracy* vol. 21, nr. 2, s. 123-135.

Call, Charles T., 2003. "Democratisation, War and State-Building: Constructing the Rule of Law in El Salvador", *Journal of Latin American Studies* vol. 35, nr. 4, s. 827-862.

Chalker, Cynthia H., 1995. "Elections and Democracy in Costa Rica", s. 103-122 i Booth, John A. – Seligson, Mitchell A. (red.) *Elections And Democracy In Central America Revisited*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press.

Cruz, Consuelo, 2005. *Political Culture and Institutional Development in Costa Rica and Nicaragua: World Making in the Tropics*. New York: Cambridge University Press.

Diamond, Larry, 1999. *Developing Democracy: Toward Consolidation*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.

Fish, M. Steven, 2001. "The Inner Asian anomaly: Mongolia's democratization in comparative perspective", *Communist and Post-Communist Studies* vol. 34, nr. 3, s. 323-338.

Grugel, Jean, 2002. *Democratization: a critical introduction*. New York: PALGRAVE MACMILLAN.

Holiday, David, 2005. "El Salvador's 'Model' Democracy", *Current History* vol. 104, nr. 679, s. 77-82.

Ladutke, Lawrence Michael, 2004. *Freedom of Expression in El Salvador: The Struggle For Human Rights And Democracy*. Jefferson: McFarland & Company, Inc., Publishers.

Landman, Todd, 2008. *Issues and Methods in Comparative Politics: An Introduction*. Tredje upplagan. New York: Routledge.

Lehoucq, Fabrice Edouard, 2005. "Costa Rica: Paradise in Doubt", *Journal of Democracy* vol. 16, nr. 3, s. 140-154.

Linz, Juan J. – Stepan, Alfred, 1996. *Problems of Democratic Transition And Consolidation: Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.

Macías, Ricardo Córdova, 1996. "El Salvador: Transition from Civil War", s. 26-49 i Domínguez, Jorge I. – Lowenthal, Abraham F. (red.) *Constructing Democratic Governance: Mexico, Central America, and the Caribbean in the 1990s*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.

McConnell, Shelley A., 1997. "Institutional Development", s. 45-63 i Walker, Thomas W. (red.) *Nicaragua without Illusions: Regime Transition and Structural Adjustment in the 1990s*. Wilmington: Scholarly Resources Inc.

Spalding, Rose J., 1996. "Nicaragua: Politics, Poverty, and Polarization", s. 3-25 i Domínguez, Jorge I. – Lowenthal, Abraham F. (red.) *Constructing Democratic Governance: Mexico, Central America, and the Caribbean in the 1990s*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.

Spalding, Rose J., 1997. "The Economic Elite", s. 249-264 i Walker, Thomas W. (red.) *Nicaragua without Illusions: Regime Transition and Structural Adjustment in the 1990s*. Wilmington: Scholarly Resources Inc.

Teorell, Jan – Svensson, Torsten, 2007. *Att fråga och att svara*. Malmö: Liber AB.

Walker, Thomas W., 2000. "Nicaragua: Transition through Revolution", s. 67-88 i Armony – Ariel C. – Walker, Thomas W. (red.) *Repression, Resistance, And Democratic Transition in Central America*. Wilmington: Scholarly Resources Inc.

Wilson, Bruce M., 1998. *Costa Rica: Politics, Economics, and Democracy*. Boulder: Lynne Rienner Publishers, Inc.

Internet

CIA – The World Factbook: Costa Rica.
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cs.html>
(2011-01-02)

CIA – The World Factbook: El Salvador.
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/es.html>
(2011-01-02)

CIA – The World Factbook: Nicaragua.
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/nu.html>
(2011-01-02)

Freedom House: Freedom in the World 2002 – El Salvador.
<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&year=2002&country=170> (2011-01-02)

Freedom House: Freedom in the World 2010 – El Salvador.
<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=363&year=2010&country=7817> (2011-01-02)

Freedom House: Freedom in the World 2002 – Nicaragua.
<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&year=2002&country=1835> (2011-01-02)

Freedom House: Freedom in the World 2004 – Nicaragua.
<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=363&year=2004&country=2997> (2011-01-02)

Freedom House: Freedom in the World 2010 – Nicaragua.
<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&year=2010&country=7888> (2011-01-02)

Latinobarómetro Anual Report 1996. <http://www.latinobarometro.org/> (2011-01-02)

Latinobarómetro Anual Report 2002. <http://www.latinobarometro.org/> (2011-01-02)

Latinobarómetro Anual Report 2003. <http://www.latinobarometro.org/> (2011-01-02)

Latinobarómetro Anual Report 2004. <http://www.latinobarometro.org/> (2011-01-02)

Lauria-Santiago, Aldo – Binford, Leigh, 2004. "Local politics and community", s. 101-104 i Lauria-Santiago, Aldo – Binford, Leigh (red.) *Landscapes of struggle: politics, society, and community in El Salvador*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.

<http://digital.library.pitt.edu/cgi-bin/t/text/text-idx?idno=31735055592640;view=toc;c=pittpress> (2011-01-02)

Lehoucq, Fabrice, 2007. "Policymaking, Parties and Institutions in Democratic Costa Rica" http://www.cide.edu/publicaciones/status/dts/DTEP_192.pdf 2 januari 2011 (Paper presenterat på Centro de Investigación Y Docencia Económicas, 2007).

Svenska Dagbladet 16/3 2009. "Vänsterledare vann i Salvadorval"
http://www.svd.se/nyheter/utrikes/vansterledare-vann-i-salvadorval_2599259.svd (2011-01-02)

The Quality of Government Dataset Codebook 2010.
http://www.qog.pol.gu.se/data/QoG_Codebook_v27May10.pdf (2011-01-02)

U.S. Department of State – Background Note: Costa Rica.
<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/2019.htm> (2011-01-02)

U.S. Department of State – Background Note: Nicaragua.
<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/1850.htm> (2011-01-02)